Вінницька Оксана Анатоліївна,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки;
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ІННОВАЦІЇ У БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВ

У сучасному світі розвиток технологій стає невід'ємною частиною всіх сфер життя, і банківська галузь не є винятком. Зі зростанням потреб клієнтів у швидкості, зручності та безпеці банківських послуг, фінансові установи активно впроваджують інноваційні рішення для покращення якості обслуговування. Цифрові технології, блокчейн та відкритий банкінг стали ключовими драйверами змін у банківському секторі, дозволяючи банкам адаптуватися до нових викликів та зберігати конкурентоспроможність.

Водночас війна в Україні створила нові виклики для банківської системи країни, впливаючи на фінансову стабільність та діяльність банківських установ. Ситуація вимагає від банків швидкого впровадження адаптивних рішень для підтримки економіки та забезпечення фінансових потреб населення, яке зіткнулося з невизначеністю та економічними труднощами. У відповідь на ці виклики, банки активно впроваджують нові технології для забезпечення безперебійного функціонування фінансових послуг в умовах кризової ситуації.

Інновації в банківській сфері відкривають нові можливості для вдосконалення процесів, оптимізації витрат та створення продуктів, які відповідають сучасним потребам споживачів. Вони не лише змінюють спосіб надання послуг, а й впливають на традиційні бізнес-моделі та змушують банки переглядати свої підходи до роботи з клієнтами.

Швидкий розвиток новітніх технологій, глобалізація та інші суспільно-політичні й економічні фактори сприяють активному зростанню ринку інноваційних банківських послуг, кількість яких постійно збільшується. Іноді характер цих послуг виходить за межі традиційних фінансових операцій, охоплюючи технологічні та організаційні аспекти їх створення та впровадження. Серед найпоширеніших банківських інновацій останніх років можна виділити: розвиток Інтернет- та онлайн-банкінгу; можливість оплачувати рахунки за допомогою мобільного телефону; персоналізоване обслуговування VIP-клієнтів з урахуванням їхніх потреб та інтересів; цілодобовий режим роботи («24/7») з моніторингом активності клієнтів у мережі; використання клієнтами декількох карток одного банку або різних видів карток, таких як дебетні, кредитні, для виплат, а також спеціалізовані картки для кредитних та депозитних операцій, онлайн-покупок та офлайн-платежів.

Надання інноваційних банківських послуг сприяє розширенню клієнтської бази банку, що включає як фізичних осіб (з можливістю класифікації за гендерною та віковою ознаками), так і суб’єктів господарювання різних форм

власності, видів економічної діяльності та організаційно-правових форм. Зростання кількості клієнтів, у свою чергу, має сприяти збільшенню фінансових показників банку, що забезпечує достатній фінансовий потенціал для його розвитку. Це також відкриває можливості для інвестування в інновації, зокрема в розвиток дистанційного банкінгу, який набуває особливого значення в умовах швидкого технологічного прогресу. Крім того, важливим чинником для розвитку цього виду банкінгу в Україні є війна, яка часто ускладнює використання традиційної інфраструктури банків для повноцінного надання послуг. Це створює певні загрози інноваційно-інвестиційній безпеці банків, такі як втрата комерційними банками своїх філій на окупованих територіях, що призводить до втрати активів та скорочення їхнього капіталу.

Впровадження інновацій у сфері дистанційного банкінгу має низку переваг як для банків, так і для клієнтів. Це значно спрощує технологію взаємодії між банками та споживачами послуг, полегшує процес обслуговування бізнес-діяльності суб'єктів господарювання. Зокрема, саме потреби бізнесу у спрощенні розрахункових операцій стали поштовхом для запровадження комерційними банками електронного банкінгу, що привело до створення системи «Клієнт-банк». *Основні переваги цієї системи включають:*

- комплексне дистанційне обслуговування, яке дає змогу формувати платіжні документи без додаткових затрат часу;
- високий рівень захисту приватної інформації та обсягів операцій завдяки використанню цифрових підписів, шифруванню даних і багаторівневому доступу до інформації;
- зменшення ризику операційних помилок через використання шаблонів та автоматичну фіксацію регулярних платежів;
- нижчі тарифи на проведення платежів у системі «Клієнт-банк» порівняно з традиційними паперовими документами;
- можливість здійснювати платежі з будь-якої точки світу, незалежно від часу доби [1].

Ці переваги роблять дистанційний банкінг привабливим як для бізнесу, так і для окремих користувачів, спрощуючи доступ до фінансових послуг.

Найяскравішим прикладом впровадження інноваційної стратегії лідерства на вітчизняному ринку банківських послуг є АТ КБ «ПриватБанк», який досяг вражаючого зростання кількості клієнтів та депозитної бази. Протягом останніх 10 років активи ПриватБанку зросли в 13,9 разів, депозитна база – в 13,1 рази, а капітал – в 15,5 разів, що суттєво перевищує середні показники зростання у банківській системі (9,8; 7,9; 8,0 відповідно) [2]. Інтернет-банкінг, який пропонують багато фінансових установ, є однією з основних та найбільш поширених інновацій на ринку банківських послуг в Україні. Найактивнішими і технологічними учасниками цього ринку є «ПриватБанк», «Альфа-Банк», «VTB Банк», «ПУМБ», «Райффайзен Банк Аваль», «Укрсиббанк», «Укрсоцбанк», а також А-Банк, Ощадбанк і Monobank [2; 3].

Варто зазначити, що Monobank став першим інноваційним банком в Україні. Цей роздрібний продукт АТ «Універсал Банк» був створений у партнерстві з командою Fintech Band. Банк функціонує виключно на мобільних пристроях і пропонує широкий спектр послуг як для фізичних, так і для юридичних осіб. Monobank випускає кредитні картки та надає можливість оформлення депозитів, а зручний мобільний додаток забезпечує комфортне управління фінансами. Створення сприятливих умов для користування банківськими послугами, зокрема кредитування населення, позитивно впливає на підвищення купівельної спроможності громадян та розвиток середнього і малого бізнесу. У мобільному додатку Monobank користувачі можуть здійснювати різноманітні операції, такі як безкоштовні грошові перекази, оплата комунальних послуг, участь в акційних пропозиціях, отримання кешбеку, а також отримувати всю необхідну інформацію через службу підтримки клієнтів [4].

Активно впроваджуються хмарні технології для захисту даних та забезпечення мобільності взаємодії з клієнтами. *Протягом останніх років у списку найпопулярніших технологій у банківській сфері можна виділити чотири основні інновації:* 1) відкриття цифрового рахунку; 2) P2P-платежі; 3) цифрові системи кредитування; 4) чат-боти.

Війна та карантинні обмеження суттєво вплинули на роботу банківського сектора, призвівши до зростання дистанційної співпраці та розробки програмних і хмарних рішень для збереження даних. Це підвищило актуальність можливості цифрового відкриття рахунків без необхідності відвідувати відділення банку. Ця інновація продовжує здобувати популярність серед банківських установ по всьому світу.

P2P-платежі дозволяють пересилати кошти від однієї особи до іншої без необхідності залучення банківських представників, відділень або спеціалізованого устаткування. Це, в свою чергу, сприяло активному розвитку хмарних сервісів, цифрових обчислень та розрахунків у хмарному середовищі, що забезпечує швидкість зарахування, обробки запитів та інших внутрішніх процесів банку [5].

Однією з найважливіших банківських систем стала цифрова система кредитування. Завдяки їй банки можуть ефективно залучати позичальників протягом усього процесу кредитування. Ці системи управляють та автоматизують всі етапи кредитування — від подачі заявки до підписання, затвердження, документування, ціноутворення, фінансування та управління.

Чат-боти надають можливість взаємодії з клієнтами в будь-який час і з необмеженою кількістю запитів одночасно. Це створює умови для спілкування людей з комп'ютерними програмами, зокрема з банківськими алгоритмами, так, як це відбувається з реальними людьми. Такі інновації забезпечують прискорення надання послуг, зменшення витрат на персонал та цілодобову доступність консультантів.

Аналізуючи ринок банківських інновацій, важливо відзначити тенденцію

цифровізації всіх точок дотику між клієнтами та банківськими установами. Активно впроваджуються та вдосконалюються такі інновації, як відкриття цифрових рахунків, P2P-платежі, хмарні обчислення, чат-боти-помічники.

Впровадження нових технологій сприяє тіснішій взаємодії між банком та клієнтом, скороченню часу надання послуг, пришвидшенню обробки заявок та збільшенню кількості клієнтів, яких банк може обслуговувати за одиницю часу. В умовах жорсткої конкуренції швидкість стає ключовою перевагою, а підвищена безпека та зниження ризиків сприяють розширенню клієнтської бази. Конкуренція стимулює інтенсивний розвиток, де інновації відіграють надзвичайно важливу роль, змінюючи напрями розвитку банківського сектору.

Основою довготривалого розвитку банку є його здатність до інновацій, а також реалізація нових ідей нестандартними шляхами. Інновації забезпечують зростання, що, у свою чергу, підвищує фінансову стабільність і прибутковість банку, дозволяючи йому утримувати лідерські позиції у фінансовій сфері. Важливо, щоб інновації вирішували проблеми клієнтів з належним рівнем гнучкості та швидкості, що в умовах сучасних викликів сприятиме динамічному розвитку банківської установи.

В умовах сучасних викликів, таких як війна та економічна нестабільність, інноваційні рішення допомагають банкам зберігати фінансову стабільність та адаптуватися до мінливого середовища. Це дозволяє банкам забезпечувати безперервне обслуговування клієнтів, зменшувати ризики втрати активів та утримувати свою позицію на ринку.

Таким чином, інновації у банківському секторі відіграють визначальну роль у забезпеченні фінансової стабільності банків та створенні сприятливих умов для їхнього розвитку, навіть у складних економічних умовах.

Список використаних джерел

1. Чкан І. О., Чкан А. С. Електронний банкінг для бізнесу і населення як запорука розвитку ринкової інфраструктури. *Ефективна економіка*. 2020. № 4. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.4.58

2. Основні показники діяльності банків. *Національний банк України* : [офіц. сайт]. URL: https://bank.gov.ua/statistic/supervision-statist/data-supervision

3. Іванов С. В., Ганзюк С. М. Тенденції розвитку вітчизняного ринку банківських послуг. *Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету.* 2020. № 1. С. 67-75. URL: http://econvisnyk.dstu.dp.ua/article /view/219901

4. Про банк «Monobank». URL: https://www.monobank.ua/about?lang=uk

5. Криховецька З. М., Левандійський О. Т. Сутність і напрями розвитку банківських інновацій. *Економіка та держава*. № 8. 2022. С. 56–61. DOI: https://doi.org/10.32702/2306-6806.2022.8.56